

นิทานพื้นบ้านยะไข่ : บทบาทในการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่
ของชาวยะไข่

Rakhine Folk Tales : Function of Recording the Social and Lifestyle Aspects of
Rakhine People

Than Thar Su*

แคทรียา อังทองกำเนิด**

Catthaleeya Aungthongkamnerd

Received : April 23, 2018

Revised : June 26, 2018

Accepted : July 26, 2018

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านยะไข่ในด้านการบันทึกสภาพสังคม ความเป็นอยู่ของชาวยะไข่ โดยศึกษาข้อมูลจากนิทานพื้นบ้านยะไข่ที่รวบรวมโดยลูทูละจำนวน 116 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า นิทานพื้นบ้านยะไข่ที่สะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่ในการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่ สามารถจำแนกได้ 5 ประการคือ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสังคมพุทธศาสนาแบบผสมผสาน ความเชื่อดั้งเดิม บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมยะไข่ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาและระบบการดูแลสุขภาพโรคในสังคมยะไข่ และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในสังคมยะไข่

คำสำคัญ : นิทานพื้นบ้าน / บทบาทหน้าที่ของนิทาน / ยะไข่

ABSTRACT

This Article aims to study the function of Rakhine Folk Tales especially the function of The Rakhine folktales in the recording of the social and lifestyle aspects of the Rakhine society. In this study studied the function of Rakhine folktales in recording the social and lifestyle aspects of the Rakhine people from 116 Rakhine folktales. The study found that rakhine folktales have the function by recording the society and way of life of Rakhine by dividing into 5 roles. Firstly,. Rakhinese folk with the function of recording Buddhist societies and traditional beliefs. Second, Rakhinese folktales with the function of recording Rakhine occupations. Third, Rakhinese folktales with the function of recording culture in Rakhine Society. Fouth, Rakhinese folktales with the function of recording the education and public health in Rakhine Society. Lastly, Rakhinese folktales with the function of recording addictive substances in Rakhine Society.

Keywords : Folktales / Function of Folktales / Rakhine

*นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Master of Arts students Folklore Department Faculty of Humanities Naresuan University

**อาจารย์ประจำภาควิชาคติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Lecturer at the Department of Folklore, Philosophy and Religion Faculty of Humanities Naresuan University

บทนำ

เนื่องจากนิทานเป็นเรื่องเล่าจากปากต่อปากของคนในสังคม ผู้เล่านิทานเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคม นิทานจึงมักสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมเช่น การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม เป็นต้น Attagara (1976, p.134) กล่าวว่า นิทานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เล้าสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วยวิธีมุขปาฐะ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่านิทานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นเป็นผลิตผลของสังคมในอดีตที่ได้รับการสืบทอดจากคนในอดีตสู่คนปัจจุบัน

(Sangkhaphanthanon, 2009, p.3)

ยะไข่เป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รัฐยะไข่ซึ่งตั้งอยู่ในทิศตะวันตกของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เป็นกลุ่มชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 5,000 ปี มีวรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ภาษา ภาษิต ความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม เป็นของตัวเอง จากการสำรวจงานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคติชนของชาวยะไข่ที่ผ่านมา พบว่างานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลคติชนของชาวยะไข่ทั้งหมดเป็นวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาษาพม่า ของมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาภาษิตยะไข่ของ Swe Ou Khaing (2007) ที่ศึกษาภาษิตยะไข่ ในด้าน การใช้ถ้อยคำ การสร้างความหมายและการเลือกใช้ภาษิตในสถานการณ์ต่างๆ วิทยานิพนธ์เรื่อง เพลงพื้นบ้านยะไข่ของ San Kay Thi Aung (2010) ที่ศึกษาเพลงพื้นบ้านยะไข่ในด้านความหมายและการแต่งเพลงพื้นบ้านยะไข่ วิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ของ Kyi Kyi Win (1998) ที่รวบรวมนิทานพื้นบ้านยะไข่จากหนังสือนิทานจำนวน 8 เล่มของนักเขียน 4 คน แล้วจำแนกประเภทของนิทานยะไข่และวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา จากการสำรวจงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ แต่ยังไม่มียานวิจัยเล่มใดที่ศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านยะไข่นอกจากนั้น ยังให้เป็นการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพสังคมของชาวยะไข่ให้แก่คนในสังคมไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่โดยใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมของวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านยะไข่ในด้านการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านยะไข่ในด้านการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่

ขอบเขตการวิจัย

นิทานพื้นบ้านยะไข่ จำนวน 116 เรื่องที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มาจากหนังสือนิทานพื้นบ้านยะไข่ซึ่งรวบรวมโดยอุทู่ละ นักเขียนชาวเมียนมาที่มีชื่อเสียงในด้านการรวบรวมนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าต่างๆ ในประเทศเมียนมาซึ่งตีพิมพ์ด้วยภาษาเมียนมา จำนวน 4 เล่ม

1. นิทานพื้นบ้านยะไข่ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 ค.ศ. 1963 โดยสำนักพิมพ์ KyiPwarGyi Press มัณฑะเล ประเทศเมียนมา
2. นิทานพื้นบ้านยะไข่เล่มที่ 2 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 ค.ศ. 1964 โดยสำนักพิมพ์ KyiPwarGyi Press มัณฑะเล ประเทศเมียนมา
3. นิทานพื้นบ้านยะไข่เล่มที่ 3 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 ค.ศ. 1966 โดยสำนักพิมพ์ KyiPwarGyi Press มัณฑะเล ประเทศเมียนมา

4. นิทานพื้นบ้านยะไข่เล่มที่ 4 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 ค.ศ. 1968 โดยสำนักพิมพ์ KyiPwarGyi Press
มณฑลยะไข่ ประเทศเมียนมา

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมยะไข่

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

คำว่า “ยะไข่” มาจากคำว่า “ยะซีตะ” เป็นคำภาษาบาลี มีความหมายว่า การดูแล ในสมัยก่อนเรียกพื้นที่รัฐยะไข่ว่า ยะซะซะบุร ยะซะซะบุร หมายความว่าอาณาจักรยะไข่ อาณาจักรยะไข่รุ่งเรืองมาตั้งแต่ 3325 ปีก่อนคริสต์ศักราช ถึง ค.ศ.1785 เป็นระยะเวลายาวนานกว่า 5000 ปี ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรยะไข่ แบ่งได้เป็น 5 สมัย คือ สมัยธัญวดี สมัยเวสาลี สมัยสี่เมือง สมัยมะเยาอู และสมัยสี่เจ้าเมือง สมัยธัญวดีเป็นจุดเริ่มต้นของอาณาจักรยะไข่ เริ่มตั้งแต่ 3325 ปีก่อนคริสต์ศักราชถึง ค.ศ. 327 มีกษัตริย์ปกครองจำนวนทั้งสิ้น 114 พระองค์ รวมระยะเวลาในการปกครองยาวนานถึง 3604 ปี สมัยธัญวดีแบ่งการปกครองออกเป็น 3 สมัยคือ สมัยธัญวดีที่ 1 สมัยธัญวดีที่ 2 และสมัยธัญวดีที่ 3 ในสมัยธัญวดีที่ 3 เชื่อกันว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึงอาณาจักรยะไข่ พร้อมด้วยพระภิกษุจำนวน 500 รูป ทรงให้หล่อพระมหามัณิณี จากเหตุการณ์นี้ สะท้อนให้เห็นว่าชาวยะไข่มีฝีมือในการหล่อทองเหลืองมาตั้งแต่สมัยธัญวดีที่ 3 (Rakhine State Council, 1985, p.58)

สมัยเวสาลี เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 280 ถึง ค.ศ. 818 มีกษัตริย์จำนวนทั้งสิ้น 27 พระองค์ รวมระยะเวลาในการปกครอง 538 ปี สมัยนี้มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ดังจะเห็นหลักฐานได้จากบันไดหินที่เหลืออยู่สันนิษฐานว่า แต่เดิมบริเวณดังกล่าวเคยเป็นท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ นอกจากนั้นยังพบเหรียญเงินเหรียญทองในบริเวณที่ตั้งรัฐยะไข่ในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก เหรียญเงินเหรียญทองในสมัยนี้ ใช้อักษรยะซะวะลัญญะแทนอักษรพราหมณ์ แสดงให้เห็นว่า ในสมัยเวสาลีมีการใช้ระบบเงินตราในการแลกเปลี่ยนเป็นของตนเอง (Rakhine State Council, 1985, p.63)

สมัยสี่เมืองเริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ.818 ถึง ค.ศ.1430 ในสมัยสี่เมืองมีกษัตริย์จำนวนทั้งสิ้น 59 พระองค์ รวมระยะเวลาในการปกครอง 612 ปี ในสมัยสี่เมืองแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 เมือง คือ เมืองปัญตะ เมืองบุระ เมืองเนริชญาตาวู และเมืองลองแจ๊ะ ในสมัยนี้ เมืองลองแจ๊ะเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงที่สุด มีกษัตริย์ที่มีชื่อเสียงคือ พระเจ้าอลอมพยู และพระเจ้ามินทิ โดยเฉพาะพระเจ้ามินทิเป็นผู้มีพระปรีชาสามารถในการรบเป็นอย่างมาก กษัตริย์องค์สุดท้ายในสมัยสี่เมืองคือ พระเจ้ามารนุมิตรหรือพระเจ้ามิงซอหม่อน พระองค์ทรงย้ายที่ตั้งเมืองมาสร้างเมืองใหม่ ณ เมืองมะเยากูในปัจจุบัน (Rakhine State Council, 1985, pp. 64-70)

สมัยมะเยาอูเริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ.1430 ถึง ค.ศ.1785 ในสมัยมะเยาอูมีกษัตริย์จำนวนทั้งสิ้น 48 องค์ รวมระยะเวลาในการปกครอง 355 ปี ในสมัยมะเยากู อาณาจักรยะไข่มีกองทัพเรือที่แข็งแกร่ง สามารถปกป้องอาณาจักรจากการรุกรานของโปรตุเกส ไทยใหญ่ จีน และพม่าได้ แต่ในปี ค.ศ.1782 เกิดโรคระบาดขึ้น ในอาณาจักรยะไข่มีผู้คนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นอีก 2 ปีต่อมาเกิดเหตุอุทกภัยน้ำท่วมในภาคเหนือของอาณาจักรยะไข่ พระเจ้าบะดงแห่งอาณาจักรพม่าจึงใช้โอกาสขณะที่อาณาจักรยะไข่กำลังอ่อนกำลังยกทัพมาตีอาณาจักรยะไข่ กองทัพของอาณาจักรยะไข่ต่อสู้กับกองทัพของอาณาจักรพม่าเป็นระยะเวลา 2 เดือน ท้ายที่สุดในเดือนมกราคม ปี ค.ศ.1785 อาณาจักรยะไข่ก็พ่ายแพ้ต่ออาณาจักรพม่า กองทัพพม่าจับกุมพระเจ้ามหาสมัท พระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งอาณาจักรยะไข่ อาณาจักรยะไข่ที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานก็ล่มสลายไป (Rakhine State Council, 1985, pp.80-87)

สมัยสี่เจ้าเมืองเริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ. 1785 ถึง ค.ศ. 1825 รวมระยะเวลาในการปกครองทั้งสิ้น 40 ปี หลังจากอาณาจักรยะไข่ล่มสลายไป อาณาจักรพม่าเข้ามาปกครองอาณาจักรยะไข่ และได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 เขต ได้แก่ มะเยากู ตั้งแต่ว รัมแบร และหมั่นอ่อง และแต่งตั้งให้มีเจ้าเมืองปกครองดูแลแต่ละเขต จนถึงปี

ค.ศ. 1825 ประเทศอังกฤษเข้ามาสู้รบกับอาณาจักรพม่า อาณาจักรพม่าพ่ายแพ้ต่อประเทศอังกฤษ ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1826 อังกฤษและอาณาจักรพม่าได้เซ็นสัญญาฉบับเป็นข้อตกลงกัน โดยอาณาจักรพม่าได้ยกเขตการปกครองยะไข่และตะนาวศรีให้อยู่ภายใต้การปกครองของประเทศอังกฤษ (Rakhine State Council, 1985, p.88)

ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรม

ยะไข่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อาศัยอยู่ในรัฐยะไข่ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกสุดของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ตามรายงานการสำรวจสำมะโนประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ปี พ.ศ. 2557 รัฐยะไข่มีจำนวนประชากร 3,188,807 คน ซึ่งประกอบด้วยชาติพันธุ์ยะไข่ เมียนมา จีน เบงกาลี และชนเผ่ากลุ่มน้อย ได้แก่ มโย เต๊ะ ขมิ ดายแน๊ะ มะระมาจี และมกั๊ว ประชากรในรัฐยะไข่นับถือศาสนาต่างๆ ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู ศาสนาคริสต์ และนับถือผีบรรพบุรุษ โดยประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อีกทั้งยังมีความเชื่อเกี่ยวกับหมอกุนไสย แม่มด เวทมนตร์ ลางสังหรณ์ และโหราศาสตร์ (Burmese Socialist Party, 1985, p.85)

ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบต่างๆ ทั้งรัฐยะไข่ ที่ราบเชิงเขาคือที่ราบที่กว้างที่สุดในรัฐยะไข่ เป็นที่ตั้งของเมืองจีตั่วเมืองหลวงของรัฐยะไข่ นอกจากนั้นชาวยะไข่ยังอาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ในเขตอ่าวเบงกอล ประชากรในรัฐยะไข่ ประกอบอาชีพทำการเกษตร และประมงเป็นหลัก ปลูกข้าว ถั่ว และพืชผักต่างๆ ตามบริเวณพื้นที่ราบในรัฐยะไข่ และทำประมงตามชายฝั่งทะเลและแม่น้ำลำคลอง อีกทั้งประชากรยังประกอบอาชีพทำไม้และล่าสัตว์ เนื่องจากรัฐยะไข่ตั้งอยู่ระหว่างอ่าวเบงกอลกับเทือกเขาเยไข่ ซึ่งมีพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมาก (Niyomtham, 2010, p.152)

ยะไข่มีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ได้แก่ วัฒนธรรมการเล่านิทาน วัฒนธรรมการเล่นจิง มีประเพณีท้องถิ่นที่แตกต่างไปจากที่อื่น งานประเพณีแข่งเรือ งานประเพณีแข่งเกวียน งานแข่งมวยปล้ำ และวันฉลองรัฐยะไข่ซึ่งตรงกับวันที่ 15 ธันวาคมของทุกปี

ผลการวิจัย

บทบาทของนิทานพื้นบ้านยะไข่ในการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่

นิทานพื้นบ้านนอกจากจะมีบทบาทในด้านการให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านแล้วยังมีบทบาทในด้านการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนผู้เล่านิทานอีก ชาวยะไข่มีวัฒนธรรมการเล่านิทานในกลุ่มชนของตน ในอดีตมีนักเล่านิทานที่เรียกว่า “กลูตัก” ทำหน้าที่เล่านิทานให้แก่คนในชุมชนฟัง ชาวยะไข่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต่างก็ชอบฟังนิทาน นิทานพื้นบ้านยะไข่จึงมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อคนในสังคมยะไข่ ถึงแม้ปัจจุบันวัฒนธรรมการเล่านิทานพื้นบ้านยะไข่จะเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่นิทานพื้นบ้านยะไข่ได้รับการอนุรักษ์โดยรวบรวมเป็นหนังสือนิทานพื้นบ้านยะไข่ออกเผยแพร่ให้คนรุ่นหลังได้อ่านต่อไป นิทานพื้นบ้านยะไข่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวยะไข่ที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพสังคมความเป็นอยู่ของชาวยะไข่ในอดีตให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านยะไข่ในด้านการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่ ผู้วิจัยสามารถจำแนกบทบาทหน้าที่ในการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่ของนิทานพื้นบ้านยะไข่ได้ 5 ประการคือบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสังคมพุทธศาสนาแบบผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมในสังคมยะไข่ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวยะไข่ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมยะไข่ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาและระบบการดูแลสุขภาพโรคในสังคมยะไข่ และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในสังคมยะไข่ ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวดังต่อไปนี้

1. บทบาทในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสังคมพุทธศาสนาแบบผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมในสังคมยะไข่ จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ พบนิทานยะไข่ที่ทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสังคมพุทธศาสนาที่มีการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมจำนวน 44 เรื่อง เนื้อหาที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านยะไข่ นอกจากจะกล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแล้ว ยังกล่าวถึง ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพผีบรรพบุรุษ และความเชื่อเกี่ยวกับพืชมงคลและอัมงคล

ชาวยะไข่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังข้อมูลที่ปรากฏในรายงานการสำรวจสำมะโนประชากรที่อยู่อาศัยของสาธารณรัฐสหภาพเมียนมา (Census of Living Census of the Republic of the Union of Myanmar) ฉบับที่ 2 (2015, pp.12-15) ว่า ประชาชน 63.32 เปอร์เซ็นต์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รัฐยะไข่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในรัฐยะไข่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นเรื่องราวที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านยะไข่จึงสะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่พบนิทานพื้นบ้านยะไข่ที่บันทึกความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนาจำนวน 21 เรื่อง นิทานที่พบกล่าวถึงการประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของพุทธศาสนิกชน ได้แก่ การถือศีล การปฏิบัติธรรม การฟังเทศน์ฟังธรรม การไปทำบุญ และการให้ความเคารพพระสงฆ์

ตัวอย่างเช่นนิทานเรื่อง คนที่เชื่อภรรยา ที่กล่าวถึงหญิงดาบอดที่มีความปรารถนาในการปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างบุญกุศลให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานเนื่องจากการดาบอดในชาตินี้ ความว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีผู้หญิงดาบอดอาศัยอยู่กับลูกชายคนหนึ่ง ซึ่งดูแลแม่เป็นอย่างดี วันหนึ่งแม่ดาบอดรู้สึกเสียใจต่อความทุกข์ยากที่ตัวเองดาบอด เธอจึงตัดสินใจว่าจะไปปฏิบัติธรรมและสร้างบุญกุศลเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ยากนี้ ดังนั้นเธอจึงบอกลูกชายว่าเธออยากฟังธรรมะของพระพุทธเจ้า ลูกชายก็อธิบายความหมายของอนิจจัง ทุกขังและอนัตตาซึ่งเป็นธรรมะของพระพุทธเจ้าที่เขาเคยฟังให้แม่ฟัง แม่ก็จดจำทั้งสามคำนี้ไว้และสวดตลอดเวลา ลูกสะใภ้เกลียดแม่สามีมาก และรำคาญไม่อยากจะเลี้ยงของแม่สามี จึงบอกสามีว่าไม่ต้องการให้แม่สามีอยู่ที่บ้านนี้ สามีไม่ยอมทิ้งแม่ แต่ไม่สามารถขัดคำพูดของภรรยาได้จึงไม่พูดอะไรและอยู่เฉยๆ ภรรยารู้ว่าสามีไม่ยอมทิ้งแม่ จึงให้สามีเลือกว่าจะทิ้งภรรยาหรือทิ้งแม่ สุดท้ายสามีกลัวภรรยาจึงให้สัญญาว่าจะทิ้งแม่ ดังนั้นในวันรุ่งขึ้นลูกชายจึงพาแม่นั่งเรือออกไปจากบ้าน แต่เขาส่งสารแม่ที่มีบุญคุณและไม่มีใครดูแล จึงพาแม่กลับมาที่บ้าน ภรรยาไม่พอใจและให้พาแม่สามีไปทิ้งอีก สุดท้ายลูกชายทิ้งแม่ไปกับเรือ เรือที่แม่ดาบอดนั่งมาลอยมาถึงเมืองของยักษ์ ในเมืองยักษ์เจ้ายักษ์ประกาศว่า ถ้าคนไหนไม่กลัวที่ถูกหลอกถึง 3 ครั้งก็ห้ามจับกิน เมื่อแม่ดาบอดถึงเมืองยักษ์ ยักษ์ทั้งหลายหลอกแม่ดาบอด แต่แม่ดาบอดไม่กลัวและท่องอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาซึ่งเป็นธรรมะของพระพุทธเจ้า ยักษ์ทั้งหลายจึงพาแม่ดาบอดมาส่งให้เจ้ายักษ์ เจ้ายักษ์จึงให้ทองแม่ดาบอดมาเต็มเรือและลอยเรือกลับมาตามลำน้ำ ส่วนลูกชายสำนึกได้ที่ทิ้งแม่จึงออกมาตามหาแม่ที่ลำธาร เมื่อเขาเห็นเรือที่แม่นั่งอยู่ลอยมา ลูกชายก็พาแม่กลับบ้าน ส่วนลูกสะใภ้ก็ไม่รังเกียจแม่สามีเนื่องจากได้ทองมา ตั้งแต่นั้นมาครอบครัวของแม่ดาบอดก็อยู่อย่างมีความสุขและแม่ดาบอดก็ได้ปฏิบัติธรรมตลอดไป

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวยะไข่นับถือพุทธศาสนา ทั้งยังปฏิบัติธรรม และให้ความสำคัญกับธรรมะของพระพุทธเจ้า ดังจะเห็นได้จากความปรารถนาของแม่ดาบอดที่ต้องการปฏิบัติธรรมเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานที่ตัวเองดาบอด นอกจากนี้ในนิทานเรื่องนี้ยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวยะไข่ที่มีต่อพระพุทธศาสนาว่า ธรรมะสามารถช่วยไข่มุขภัยพ้นจากภยันตรายต่างๆ ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่แม่ดาบอดหลุดพ้นจากเมืองยักษ์โดยท่องธรรมะ 3 คำ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

นอกจากนิทานพื้นบ้านยะไข่จะสะท้อนให้เห็นการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนิกชนที่ดีแล้ว นิทานพื้นบ้านยะไอยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวยะไข่เกี่ยวกับบรรพบุรุษอีกด้วย ชาวยะไข่เชื่อว่า หากทำความดีอยู่ในศีลในธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเมื่อตายไปจะได้ขึ้นสวรรค์ ส่วนผู้ประพฤติชั่วไม่อยู่ในศีลในธรรมเมื่อตายไปจะต้องตกนรก ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง บุษเนน ที่กล่าวถึงเรื่องราวของ เจ้าชายที่ต้องตกนรกเนื่องจากเมื่อครั้งมีชีวิตเป็นคนดีตาย ดังความในนิทานว่า

...เมื่อเจ้าชายที่ตายตายไปแล้ว เมื่อถึงนรกพญายมถามว่าในชีวิตมนุษย์ทำอาชีพอะไร เจ้าชายตอบว่า บุษเนน ซึ่งเป็นคำพวนภาษายะไข่หมายถึงคนตืดยา แต่พญายมไม่เข้าใจความหมายและนึกว่าเขาเป็นคนดี จึงให้ไปอยู่บนสวรรค์ เจ้าชายอยู่ในภูมิที่สูงหนึ่งชั้นกว่าดาวดึงส์ ได้พบกับผู้เฒ่าซึ่งเมื่อครั้งยังมีชีวิตเป็นคนดีสร้างวัดสร้างเจดีย์ในชั้นดาวดึงส์ เจ้าชายจึงบอกกับผู้เฒ่าว่าท่านเป็นคนที่ดีกว่าและได้สลับที่อยู่กัน เมื่อพญายมทราบ ว่าเจ้าชายเป็นคนร้ายที่ตืดยาจึงไปจับเจ้าชายและให้อยู่ในนรก

(Luhtu U Hla, 1963, p.91)

นอกจากนิทานพื้นบ้านยะไข่จะสะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนาแล้ว นิทานพื้นบ้านยะไอยังสะท้อนให้เห็น ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่พบนิทานจำนวน 11 เรื่องที่กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ในสังคมยะไข่ เมื่อชาวบ้านมีปัญหา เช่น เรื่องในครอบครัว เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ หรือเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจก็มักจะไปหาหมอดูให้ช่วยเหลือ ผู้ที่ทำหน้าที่ทำนายจะต้องเป็นหมอดู พระสงฆ์ ฤๅษี หรือผู้ที่ถือศีลซึ่งเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาแล้วยังเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษจากการปฏิบัติและเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ คำตอบแทนหมอดูจะเป็นการบูชาด้วยสิ่งของต่างๆ นิทานที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง ไอ้ตะมาและไอ้ชะยา ความว่า

...เมื่อไอ้ตะมาและไอ้ชะยาพบกัน ไอ้ตะมาปลอมตัวเป็นฤๅษี ไอ้ชะยาปลอมตัวเป็นผู้ถือศีลที่ใส่ผ้าขาว เมื่อถึงหมู่บ้านหนึ่ง ไอ้ชะยาขโมยวัวของชาวบ้านไปซ่อนไว้ในป่าแล้วไปบอกชาวบ้านว่า ครูของเขที่เป็นฤๅษีไอ้ตะมาทำนายดวงเป็น เมื่อชาวบ้านมาหาไอ้ตะมา ไอ้ตะมาก็บอกว่าวัวอยู่ในป่า ชาวบ้านก็เชื่อไอ้ตะมาและไอ้ชะยาแล้วบูชาด้วยสิ่งของต่างๆ เขาสองคนก็โกหกแบบนี้ต่อไป... (Luhtu U Hla, 1963, p.71)

จากเรื่องดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนในสังคมยะไข่ที่มีต่อการทำนายดวงชะตาได้เป็นอย่างดี ชาวบ้านในหมู่บ้านบูชาสิ่งของต่างๆ ให้แก่มีจฉาชีพ เนื่องจากเชื่อว่าเป็นฤๅษีที่สามารถทำนายได้แม่นยำ แม้ว่าชาวยะไข่ส่วนใหญ่จะประพฤติตนเป็นพุทธศาสนิกชนอย่างเคร่งครัด แต่ชาวยะไข่ก็ยังนับถือเทพ ผีบรรพบุรุษ และมีความเชื่อเกี่ยวกับพิฆเนศวรลัทธิพราหมณ์ ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ชาวยะไข่นับถือควบคู่กับพุทธศาสนา จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ พบนิทานที่สะท้อนให้เห็นการนับถือความเชื่อดั้งเดิมจำนวน 10 เรื่อง นิทานกล่าวถึงเทพที่ทำหน้าที่ดูแลปกป้องมนุษย์จากภัยอันตรายต่างๆ สร้างที่อยู่ให้มนุษย์อาศัย ส่วนมนุษย์นั้นก็มีหน้าที่บูชาเทพด้วยสิ่งของต่างๆ ตัวอย่างเช่นนิทานเรื่อง สองเทพแห่งดอย ที่กล่าวถึงเทพแห่งดอยสององค์ที่ทำหน้าที่ดูแลดอยกลิงและดอยงะตะมุดซึ่งดอยที่เทพทั้งสองดูแลอยู่นั้นไม่มีมนุษย์อาศัยอยู่จึงไม่มีใครบวงสรวงเทพทั้งสอง เทพทั้งสองจึงสร้างที่ดินขึ้นเพื่อให้มนุษย์เข้ามาอาศัย และเมื่อมีมนุษย์มาอาศัยเทพทั้งสองก็จะได้รับของ เช่นสรวงบูชาจากมนุษย์ และนิทานเรื่อง เทพที่ปัสสาวะรดตัวเอง ที่กล่าวถึงเทพสององค์ที่เดิมพันกันด้วยเห็บเพื่อปกป้องมนุษย์ที่อาศัยอยู่ริมคลอง ความว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เทพที่เผ้าธารอำและเทพที่เผ้าธารดาลาตเป็นสหายกัน เทพเจ้าสององค์ไปเที่ยวในเขตของแต่ละองค์อยู่เสมอ บางครั้งเทพทั้งสององค์ก็เดิมพันกัน หากเทพอีกองค์แพ้ อีกองค์หนึ่งจะเล่นจนกว่าอีกองค์จะได้รับสิ่งที่เดิมพันกลับคืนไป วันหนึ่งเทพเผ้าธารอำนึกขึ้นมาได้ว่า เมื่อไปเล่นพนันอีก จะกำหนดสิ่งเดิมพันเป็นเห็บ เพราะในเขตของเทพอำมีเห็บมากจึงสงสารมนุษย์ที่อยู่ในเขตของตน เมื่อเทพทั้งสององค์เล่น

พนันกัน เทพธำมรงค์ใช้เห็นเป็นเครื่องเดิมพันเทพเจ้าตลาดก็ตกลง แต่สุดท้ายเทพธำมรงค์แพ้ และได้เห็นจากเทพธำมรงค์อีก...

(Luhtu U Hla, 1963, p.91)

2. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวยะไข่

จากการศึกษาในพื้นบ้านยะไข่ พบนิทานยะไข่ที่ทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพจำนวน 43 เรื่อง อาชีพที่พบ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม 30 เรื่อง อาชีพประมง 7 เรื่อง อาชีพตัดไม้ 6 เรื่อง อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่พบมากที่สุดในนิทานพื้นบ้านยะไข่ แม้ว่าในสมัยก่อนจะยังไม่มีระบบชลประทานที่ดีนัก แต่ด้วยการเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยเลือกพื้นที่ทำนาอยู่ใกล้กับแม่น้ำ ลำคลองและเลือกพื้นที่ทำไร่อยู่บนภูเขา ดังที่นิทานเรื่อง เกษะมะพร้าวแดง ได้กล่าวถึงการเลือกตั้งถิ่นฐานของชาวยะไข่ในอดีตว่า “...คนที่เข้ามาอยู่ก่อนหาสถานที่ที่เหมาะสมเพื่ออาศัยอยู่โดยเลือกพื้นที่ทำนาคือใกล้แม่น้ำ ลำคลองและเลือกพื้นที่ทำไร่ในบริเวณที่ตั้งอยู่บนภูเขา หลังจากเลือกพื้นที่แล้วก็อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ทำนา ปลูกพืชผักต่างๆ ตามฤดูกาล (Luhtu U Hla, 1963, p.45)

อาชีพเกษตรกรรมที่พบในนิทานพื้นบ้านยะไข่จำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ อาชีพทำนา และอาชีพทำไร่ จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ที่กล่าวถึงอาชีพเกษตรกรรมพบนิทานที่กล่าวถึงอาชีพทำนาจำนวน 22 เรื่องและนิทานที่กล่าวถึงอาชีพทำไร่จำนวน 8 เรื่อง นิทานพื้นบ้านยะไข่ที่กล่าวถึงอาชีพทำนาสะท้อนให้เห็นระบบการทำนาในสังคมยะไข่ที่ทำนาตามฤดูกาลและใช้วัวควายเป็นแรงงานในการไถนา และถ้าเป็นเจ้าของนาที่มีฐานะหรือมีที่นาเป็นจำนวนมากก็จะจ้างแรงงานในการทำนา นอกจากนี้ในนิทานยังสะท้อนให้เห็นอุปสรรคในการทำงานในสมัยก่อนที่ยังมีพื้นที่เป็นป่า ชาวบ้านต้องหวาดกลัวจากสัตว์ร้าย เช่น เสือ

ตัวอย่างในนิทานที่กล่าวถึงอาชีพการทำนาเช่น เรื่อง คนเหนียวมนุษย์และเส้หาวยวิเศษ ที่กล่าวถึงอาชีพการทำนาในฤดูฝนและการจ้างแรงงานในการทำนา ดังที่ปรากฏในนิทานว่า “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ประชาชนในเมืองแห่งหนึ่งประกอบอาชีพทำไร่ทำนาเป็นหลัก ในเมืองมีเจ้าของนาคนหนึ่ง เมื่อถึงฤดูฝน เจ้าของนาหาลูกจ้างจำนวน 10 คน...” (Luhtu U Hla, 1963, p.103) และเรื่องเสือดุ ที่กล่าวถึงช่วงเวลาในการทำนาและเก็บเกี่ยวผลผลิตและความหวาดกลัวอันตรายจากเสือ ดังที่ปรากฏในนิทานว่า “...มีชาวบ้านคนหนึ่งชื่อว่าดาเตที่ยากจน ไม่มีที่นาเพื่อทำนา จึงไปทำนาที่นอกหมู่บ้าน เมื่อถึงฤดูฝน เขาปลูกต้นข้าว เมื่อถึงเดือนพฤศจิกายน เดือนธันวาคมซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ต้นข้าวออกรวง ดาเตสร้างเถียงนาในนาเพื่อไล่ออกสัตว์ที่มากินต้นข้าว พอ 21 วันผ่านไป เสือหนึ่งตัวมากัดดาเต แต่ดาเตสร้างเถียงนาที่สูง ดังนั้นเสือจึงขึ้นมานบนเถียงนาไม่ได้ มันจึงกัดเสาเถียงนา ลื่นของมันติดอยู่ ดาเตจึงลงมาฆ่าเสือ เมื่อเสือดาย เขาไปเรียกชาวบ้านให้มาดูเสือและบอกกับชาวบ้านว่า ในที่นี้ไม่มีเทพันต์ที่ดูแลและจับคนกิน มีแต่แม่เสือ เนื่องจากในช่วงเวลาที่ข้าวออกรวงตรงกับช่วงเวลาที่เสือคลอດลูก ดังนั้นเสือจึงออกมาทำร้ายคนเพื่อปกป้องลูกตนเอง” (Luhtu U Hla, 1963, p.103)

ส่วนนิทานที่กล่าวถึงการทำไร่ทำสวนจะกล่าวถึงการเพาะปลูกพืชพันธุ์ต่างๆ เช่น พืช กล้วย พริก น้ำเต้าและผัก ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่องแม่วีซื่อตรง ที่กล่าวถึงตัวละครที่มีอาชีพปลูกพืช นิทานเรื่องปียาตุและคุณยายอ่องที่กล่าวถึงตัวละครที่มีอาชีพปลูกกล้วย เป็นต้น

อีกทั้งรัฐยะไข่มีพื้นที่ติดกับทะเลและมีแม่น้ำลำคลองจำนวนมากกว่า 120 สาย แม่น้ำสายสำคัญที่รู้จักกันเป็นอย่างดีมี 5 สายได้แก่ แม่น้ำมูยู่ แม่น้ำนัต แม่น้ำกะลาตัน แม่น้ำเลมโยะ และแม่น้ำตังเตย (Burmese Socialist Party, 1985, p.81) ชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานใกล้กับบริเวณดังกล่าวจะประกอบอาชีพประมงน้ำเค็มและน้ำจืดเป็นหลัก จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่พบนิทานที่กล่าวถึงอาชีพประมงจำนวน 7 เรื่อง นิทานกล่าวถึงการทำประมงน้ำจืดตามแม่น้ำลำคลองจำนวน 6 เรื่อง และกล่าวถึงการทำประมงน้ำเค็ม 1 เรื่อง

การทำประมงน้ำจืดของชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้ลอบเป็นอุปกรณ์ในการหาปลา อีกทั้งสังเกตได้ว่า ผู้หญิงชาวเยไซก็มีหน้าที่ออกไปหาปลาได้เช่นเดียวกับผู้ชาย นิทานเรื่อง นายหงอและนางหงอ ที่สะท้อนให้เห็นการประกอบอาชีพทำประมงน้ำจืดของชาวเยไซความว่า

...วันหนึ่งนางกิดกิดบอกนายกิดกิดว่าอยากกินปลา นายกิดกิดจึงไปตัดไม้กิดกิดแล้วทำลอบกิดกิด หลังจากนั้นให้นางกิดกิดไปหาปลาที่ธารกิดกิดด้วยลอบกิดกิด นางกิดกิดจับได้ปลากิดกิดตัวเมีย ปลาตัวเมียบอกว่า ตอนนี้นั้นกำลังออกลูกปลาอยู่ ก็เลยขอชีวิต นางกิดกิดสงสารปลากิดกิดตัวเมียและจึงปล่อยปลาตัวนั้นไป ในไม่ช้านางกิดกิดจับได้ปลากิดกิดอีกตัวหนึ่งและนำกลับบ้าน....

(Luhtu U Hla, 1963, p.103)

นอกจากนี้ สภาพพื้นที่ของรัฐเยไซยังตั้งอยู่ในเขตเทือกเขา จึงมีพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก ป่าในรัฐเยไซมีลักษณะเป็นป่าดิบเมืองร้อน ดังนั้นชาวเยไซจึงประกอบอาชีพตัดไม้ จากการศึกษานิทานพื้นบ้านเยไซพบนิทานที่กล่าวถึงการประกอบอาชีพตัดไม้จำนวน 6 เรื่อง นิทานที่พบสะท้อนให้เห็นการประกอบอาชีพการตัดไม้นั้นจะจำกัดอยู่ในกลุ่มคนที่มีลักษณะแข็งแรง เพราะเป็นอาชีพที่เหน็ดเหนื่อยและการขนย้ายไม้ต้องใช้แรงงานคนในการเคลื่อนย้าย ถ้าเป็นคนที่ไม่แข็งแรงก็ต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง ไอ้เซงจอมพลังที่กล่าวถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนตัดไม้ในสังคมเยไซว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในเกาะมะโยเซา รัฐเยไซมีคนหนึ่งที่มีพลังกำลังคนหนึ่งชื่อว่าไอ้เซงแรงงาน 1 วันของเขาเท่ากับแรงงาน 1 เดือนของคนอื่น คนอื่นจึงเรียกเขาว่าไอ้เซงจอมพลัง ไอ้เซงประกอบอาชีพตัดไม้และไม้ไผ่ เขาดูแลแม่ตาบอด เมื่อเขาไปตัดไม้ในป่า เพื่อนบ้านก็ช่วยดูแลแม่ของไอ้เซง วันหนึ่งไอ้เซงเอาไม้ไปตัดไม้ในป่า พอตัดไม้เสร็จ เขาแบกกิ่งไม้แล้วทำเครื่องหมายไว้และกองรวมไม้ที่เหลือเอาไว้ที่หลัง ...

(Luhtu U Hla, 1964, p.39)

นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นสังคมเยไซที่มีการประกอบอาชีพตัดไม้ ดังจะเห็นได้จาก ตัวละครในนิทานเรื่องนี้อาศัยอยู่ในเกาะมะโยเซาและประกอบอาชีพตัดไม้และไม้ไผ่ สะท้อนให้เห็นให้เห็นว่าสภาพพื้นที่รัฐเยไซแม้ว่าจะเป็นเขตเทือกเขาหรือเกาะต่างๆ แต่ก็มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ให้ชาวเยไซสามารถประกอบอาชีพตัดไม้ได้ อีกทั้งนิทานเรื่องนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชีพตัดไม้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีพลังกำลังที่แข็งแรง

แต่เนื่องจากอาชีพตัดไม้เป็นอาชีพที่เหน็ดเหนื่อย พ่อแม่ที่ประกอบอาชีพตัดไม้ก็ไม่อยากให้ลูกของตนเองต้องประกอบอาชีพที่ยากลำบากเหมือนตัวเอง ดังจะเห็นได้จากนิทานเรื่อง ต้นบุญนาทิมี่ 100 ราก กล่าวถึง ตายายสองสามีภรรยา ที่มีลูกจำนวน 100 คน แต่ไม่ยอมให้ลูกทั้ง 100 คนต้องมาทำอาชีพตัดไม้เช่นเขาทั้งสอง เนื่องจากอาชีพตัดไม้เป็นงานที่เหน็ดเหนื่อย ตายายจึงอดทนความเหน็ดเหนื่อยทำอาชีพตัดไม้เลี้ยงลูก

(Luhtu U Hla, 1964, p.121)

3. บทบาทในการบันทึกวัฒนธรรมของชาวเยไซ

สังคมเยไซมีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่น จากการศึกษานิทานเยไซ พบนิทานที่สะท้อนให้เห็นบทบาทในการบันทึกวัฒนธรรมของชาวเยไซจำนวน 24 เรื่อง วัฒนธรรมที่กล่าวถึงในนิทานพื้นบ้านเยไซ ได้แก่ วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ธรรมเนียมการแต่งงานที่ฝ่ายชายเข้าไปอยู่ในบ้านของฝ่ายหญิงหลังแต่งงาน วัฒนธรรมการเล่านิทาน วัฒนธรรมการเล่นจิง และวัฒนธรรมการต้อนรับแขก ดังที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวัฒนธรรมในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ในด้านวัฒนธรรมการรับประทานอาหารของชาวเยไซ เนื่องจากรัฐเยไซมีพื้นที่ติดทะเลและมีลำน้ำหลายสาขาไหลผ่าน จึงหาปลาได้ง่ายอีกทั้งยังตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำนา ทำสวน ดังนั้นรัฐเยไซจึงเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาอาหาร จากการศึกษานิทานพื้นบ้านเยไซได้พบนิทานเยไซ

ที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการรับประทานอาหารของชาวยะไข่จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งนิทานสะท้อนให้เห็น วัฒนธรรมการรับประทานอาหารของชาวยะไข่ที่นิยมบริโภคข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ส่วนกับข้าวที่ทำมีทั้ง แกง ต้ม ผัด ที่มีเนื้อสัตว์โดยเฉพาะปลา กุ้ง และสัตว์ทะเลต่างๆ และผักชนิดต่างๆ เป็นส่วนประกอบ ซึ่งวิธีการปรุงอาหารของชาวยะไข่จะแตกต่างจากอาหารเมียนมาโดยทั่วไปกล่าวคือ นิยมใส่พริกขี้หนูในแกงต่างๆ เนื่องจากชาวยะไข่ชอบรับประทานอาหารรสเผ็ด ดังจะเห็นได้จากนิทานเรื่อง นายหงอและนางหงอ ที่กล่าวถึง การทำแกงปลาใส่พริกขี้หนู ดังความที่กล่าวในนิทานว่า “...ในไม่ช้านางก็ติดใจได้ปลาก็ติดอีกตัวหนึ่งและ กลับบ้าน เมื่อถึงบ้าน นางก็ติดใจใส่พริกขี้หนูและทำแกงปลาก็ติด สามีภรรยาทั้งคู่กินข้าวและแกงปลาก็ติดที่มี รสชาติอร่อย...” (Luhtu U Hla, 1963, p.123)

ในด้านธรรมเนียมการแต่งงาน ในสังคมยะไข่เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายต้องเข้าไปอยู่บ้านของฝ่าย หญิง จึงเรียกพิธีกรรมการแต่งงานของชาวยะไข่ว่า พิธีลูกเขยขึ้นบ้าน เพราะหลังแต่งงาน ฝ่ายชายต้องย้ายไปอยู่ ในบ้านของฝ่ายหญิงโดยทำหน้าที่ดูแลพ่อแม่ของภรรยาและช่วยบ้านของฝ่ายหญิงทำงาน จากการศึกษาใน ท้นบ้านยะไข่พบนิทานที่มีบทบาทในการบันทึกธรรมเนียมการแต่งงานที่ฝ่ายชายต้องเข้าไปอยู่ในบ้านของฝ่าย หญิงหลังแต่งงานจำนวน 3 เรื่อง ซึ่งนิทานสะท้อนให้เห็นธรรมเนียมดังกล่าวได้เป็นอย่างดีหลังแต่งงานเมื่อฝ่าย ชายย้ายไปอยู่กับครอบครัวของฝ่ายหญิง ฝ่ายชายในฐานะลูกเขยต้องช่วยครอบครัวของภรรยาทำงาน และดูแล พ่อแม่ของภรรยา ซึ่งนอกจากนิทานจะสะท้อนให้เห็นธรรมเนียมดังกล่าวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างพ่อตาแม่ยายกับลูกเขยซึ่งมีทั้งความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกเขย และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแม่ยายกับ ลูกเขย ดังจะเห็นได้จากนิทานเรื่อง เมื่อใครโกรธต้องถูกขาย กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อตากับลูกเขยที่อยู่ใน บ้านหลังเดียวกัน ทำงานด้วยกัน และมักจะมีเรื่องขัดแย้งกันความว่า

มีพ่อตาและลูกเขยซึ่งมีนิสัยชอบแกล้งกันอื่น ทั้งสองคนชอบแกล้งกันและกันอยู่เสมอ ทั้งตอนอยู่ใน บ้านและไปทำนาจนโกรธกัน ดังนั้นทั้งคู่จึงตกลงกันว่าถ้าใครแกล้งแค่ไหนก็ห้ามโกรธ และคนที่โกรธต้องถูกขาย วันหนึ่งพ่อตาให้ลูกเขยสร้างเถียงนา ลูกเขยก็สร้างเถียงนาขนาดเล็กด้วยหญ้า เมื่อพ่อตามาดูเถียงนาก็ไม่เห็นจึง ถามลูกเขย ลูกเขยก็ชี้ให้ดูพ่อตาเห็นว่ากำลังเหยียบเถียงนาและกินเถียงนาเพราะนึกว่าเป็นใบหญ้า พ่อตาก็ขมใจ ไว้ไม่ให้โกรธ

(Luhtu U Hla, 1963, p.33)

สำหรับวัฒนธรรมการเล่านิทานยะไข่ การเล่านิทานปรากฏในสังคมยะไข่ตั้งแต่สมัยเวสาลี ทั้งนี้สมัย พระเจ้าอานันทมุนีพระมเหสีพระนามว่า ดังฐเดวี โปรดให้จัดงานเล่านิทานขึ้นในวัง พระนางทรงเป็นผู้ริเริ่ม วัฒนธรรมการเล่านิทานขึ้นในสังคมยะไข่ ชาวยะไข่จึงมีนิสัยชอบฟังนิทานเป็นอย่างมาก ในสมัยก่อนมักลูกตัก ทำหน้าที่เล่านิทานให้ผู้คนในสังคมยะไข่ฟัง จากการศึกษาในท้นบ้านยะไข่ได้พบนิทานยะไข่ที่บันทึก วัฒนธรรมการเล่านิทานของชาวยะไข่ จำนวน 5 เรื่อง ซึ่งนิทานสะท้อนถึงเห็นการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม การเล่านิทานของชาวยะไข่ ชาวบ้านนิยมเล่านิทานกันในเวลากลางคืน ผู้ที่เล่านิทานส่วนใหญ่เป็นสมาชิกใน ครอบครัว ในอดีตเคยมีการจัดงานแข่งขันเล่านิทาน และมอบรางวัลให้แก่ผู้ที่เล่านิทานได้ดีที่สุด อีกทั้งการเล่า นิทานในสังคมยะไข่นั้น เป็นสิ่งสำคัญแม้แต่เทวดาก็มาฟังนิทาน ดังนั้นทุกครั้งเมื่อเล่านิทาน ต้องมีการสาบานเมื่อ เล่านิทานจบ ตัวอย่างเช่น ในนิทานยะไข่เรื่อง สาบานต่อเทวดา ที่กล่าวถึงธรรมเนียมการสาบานเมื่อเล่านิทาน จบว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพี่น้อง 2 คน คนหนึ่งพี่ชายเล่านิทานให้น้องฟัง แต่พี่ชายกลับหลับไปใน ขณะที่กำลังเล่านิทาน ส่วนน้องฝันว่าเทวดาที่ฟังนิทานโกรธที่พี่ชายไม่เล่านิทานให้จบ จึงสาปแช่งว่าทุกครั้ง

พี่ชายกินข้าวจะมีเข็มออกมาจากปาก เมื่อน้องชายตื่นนอนจึงเล่าความฝันให้พี่ชายฟัง ด้วยความกลัวพี่ชายจึงเล่านิทานต่อไปจนจบ และตั้งแต่นั้นมาจึงมีธรรมเนียมการสาบานหลังเล่านิทานจบ

(Luhtu U Hla, 1964, p.211)

ในด้านวัฒนธรรมการต้อนรับแขกของชาวยะไข่ ในสังคมยะไข่ให้ความสำคัญกับแขกผู้มาเยี่ยมเยียนเป็นอย่างมาก เมื่อไรที่มีแขกมาเยี่ยมบ้าน เจ้าของบ้านจะต้อนรับเป็นอย่างดีโดยเลี้ยงน้ำชา ข้าว หมากและเมี่ยงให้แก่แขก จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่พบนิทานที่มีบทบาทในการบันทึกวัฒนธรรมการต้อนรับแขกของชาวยะไข่จำนวน 4 เรื่อง เมื่อมีแขกมาเยี่ยมบ้าน เจ้าของบ้านจะเลี้ยงแขกด้วยข้าวปลาอาหารต่างๆ อีกทั้งยังจัดเตรียมที่พักให้แขกเป็นอย่างดีด้วย ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง มะเขือและปลาตะลุมพุก ที่บรรยายถึงการไปพักตามบ้านเพื่อนของละพยู่อง และได้รับการเลี้ยงดูอาหารจากบ้านเพื่อนเป็นอย่างดีว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว คนบ้านคนหนึ่งชื่อว่าละพยู่องมีเพื่อนเยะจิงเร่ร่อนไปอยู่ตามบ้านเพื่อน เขาพักในบ้านของเพื่อนหนึ่งคนประมาณ 1 เดือนแล้วย้ายไปอยู่กับเพื่อนอีกคนหนึ่ง วันหนึ่งเขาได้กินแกงอย่างหนึ่งที่เขาไม่เคยกิน แกงนั้นมีรสชาติอร่อยจึงถามภรรยาของเพื่อนชื่อว่าจามะพยู จามะพยูท้วงว่าละพยู่องไม่ถูกปากแกงนี้ แต่เมื่อรู้ว่าเขาชอบกินแกงมากจึงบอกว่า แกงนี้เรียกว่าแกงมะเขือกับปลาตะลุมพุกและบอกวิธีการทำแกงด้วย (Luhtu U Hla, 1966, p.211)

ในด้านวัฒนธรรมการเล่นจิง จิง (Kyin) เป็นกีฬามวยปล้ำยะไข่แบบดั้งเดิม คำว่า จิง หมายถึง การปล้ำและประสิทธิภาพ การเล่นจิงทำให้นักจิงมีความกล้าหาญทั้งกายและใจ สามารถบังคับจิตใจให้ฝ่าฟันต่ออุปสรรคอันยากลำบากไปได้ ชาวยะไข่นิยมเล่นจิงและจัดงานเล่นจิงในช่วงวันหยุด จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ พบนิทานที่กล่าวถึงการเล่นจิงในวัฒนธรรมยะไข่จำนวน 2 เรื่อง ซึ่งนิทานสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเล่นจิงในสังคมยะไข่ว่า คนที่เล่นจิงจะต้องเป็นคนที่มีพลังกำลังและแข็งแรง แม้แต่ผีก็จะต้องพ่ายแพ้ต่อนักจิง ดังจะเห็นได้จากนิทานเรื่อง นักจิงและผี ที่กล่าวถึงเรื่องราวของนักจิงสองพี่น้องที่เอาชนะผีได้ ความว่า

หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีผิอาศัยอยู่ในไร่ นา ผีตัวนี้ชอบจับคนหรือสัตว์ที่เข้ามาในนาในไร่กิน ชาวบ้านจึงบูชาผีนี้ด้วยไก่ และหมู เพื่อขออนุญาตเข้าไปทำงานในนาในไร่-ผิกินสัตว์ที่ชาวบ้านบูชาแต่ไม่ยอมให้ชาวบ้านเข้ามาทำงาน ในหมู่บ้านนั้นนักจิง (นักกีฬามวยปล้ำ) พี่น้อง 2 คน เมื่อสองพี่น้องนักจิงได้ฟังเรื่องผีแล้ว จึงคิดจะเข้าไปทำงานในไร่ นา เมื่อไปถึงเขาได้ต่อสู้กับผีโดยการเล่นจิง จนสามารถเอาชนะผีได้และได้หมวกเหล็กของผีมาครอบครอง...

(Luhtu U Hla, 1966, p.63)

4. บทบาทในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาและระบบการดูแลสุขภาพโรคในสังคมยะไข่

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ พบนิทานที่กล่าวถึงระบบการศึกษาจำนวน 5 เรื่อง ซึ่งสามารถจำแนกระบบการศึกษาได้เป็น 2 ลักษณะคือ การศึกษาสำหรับชนชั้นสูงมีอาจารย์เป็นผู้บรมสั่งสอน ผู้ที่เรียนจะเป็นเชื้อพระวงศ์ ลูกของข้าราชการบริพาร หรือลูกของเศรษฐี ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง กษัตริย์เขางอกกล่าวถึงระบบการศึกษาของชนชั้นสูงว่า “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในเมืองหนึ่งมีเศรษฐีคนหนึ่งและพราหมณ์คนหนึ่ง เขาทั้งสองคนมีลูกชาย เมื่อลูกชายสองคนอายุครบ 16 ปี ทั้งสองส่งลูกไปเรียนกับอาจารย์ เมื่อเรียนจบลูกชายของพราหมณ์เป็นคนเจ้าปัญญา ส่วนลูกเศรษฐีไม่ได้เรียนอะไรมา อาจารย์จึงมอบยามวิเศษที่สามารถซ่อนของทุกอย่างได้ให้ลูกเศรษฐี” (Luhtu U Hla, 1963, p.181)

ระบบการศึกษาอีกลักษณะคือ การศึกษาที่วัด เป็นระบบการศึกษาของชาวบ้าน ผู้ที่มาเรียนต้องมาอาศัยอยู่ในวัด พระสงฆ์มีหน้าที่สอนทั้งวิชาทางโลกเพื่อดำรงชีวิตและวิชาทางธรรมซึ่งเป็นคำสอนของ

พระพุทธเจ้า ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง ปิยาตุและคุณยังอ่อง กล่าวถึงพ่อที่พาลูกชายคุณยังอ่องไปฝากเรียนที่วัด ว่า “...เมื่อคุณยังอ่องโตก็ไปฝากเรียนหนังสือกับพระสงฆ์ที่วัด โดยพ่อฝากฝังคุณยังอ่องกับพระว่า ถ้าลูกไม่อยากเรียนก็ตีและสั่งสอนได้เลยครับพระอาจารย์ ถ้าลูกเบื่อก็ไม่ให้ทอยหมากเบี้ย ถ้าลูกร้อนก็ไม่ให้อาบน้ำ ไม่ให้เก็บฟืน โปรดช่วยดูแลลูกอย่างระมัดระวังด้วยครับ...” (Luhtu U Hla, 1966, p.15)

ส่วนบทบาทในด้านการบันทึกระบบการดูแลสุขภาพโรค พบนิทานที่บันทึกระบบการดูแลสุขภาพโรคในสังคมยะไข่โบราณจำนวน 4 เรื่อง เป็นการรักษาโรคใช้สมุนไพร และยากลางบ้าน นิทานที่กล่าวถึงการไข้ยากลางบ้านปรากฏเพียงหนึ่งเรื่อง ส่วนอีกสามเรื่องกล่าวถึงการรักษาโดยใช้สมุนไพร จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวยะไข่สมัยก่อนมีความรู้ด้านสมุนไพรกันเป็นอย่างดี และเมื่อต้องการรักษาโรค ก็จะไปหาสมุนไพรในป่าเขตเทือกเขาเยไซ์ นอกจากนั้นยังมีการใช้ส่วนต่างๆ ของสมุนไพร เช่น ลูก ใบ ราก เปลือกไม้ และกิ่งไม้เรียกว่า ปิยะ 5 อย่าง มาดเป็นผง และใช้รักษาโรค ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง คนที่รักษาโรคจมูกยาว 1 ว่า ที่กล่าวถึงระบบการดูแลสุขภาพโรคของชาวเยไซ์ในอดีตที่ใช้สมุนไพรในการรักษาว่า

คนจนคนนั้นหนีออกมาถึงป่าแห่งหนึ่ง เขามีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรจึงดมกลิ่นของต้นไม้ทุกต้นในป่า เมื่อเขาได้ดมต้นไม้ชนิดหนึ่ง จมูกของเขาก็ยาวออกมา เขาจึงเด็ดลูก ใบ ราก เปลือกไม้และกิ่งไม้ จากต้นไม้ นั้นแล้วเดินทางต่อมาโดยดมต้นไม้ไปตลอดทาง เมื่อเขาได้ดมต้นไม้อีกชนิดหนึ่งจมูกของเขาก็กลายเป็นปกติ เขาจึงเด็ดลูก ใบ ราก เปลือกไม้ และกิ่งไม้จากต้นไม้ชนิดนั้นอีก เมื่อเขาเดินทางมาถึงเมืองแห่งหนึ่ง เขาพักที่บ้านของยายคนหนึ่งที่ทำหน้าที่ถวายพวงมาลัยให้แก่พระธิดา คนจนนำลูก ใบ ราก เปลือกไม้ และกิ่งไม้จากต้นไม้ที่ทำให้จมูกยาวดเป็นผงและโรยบนพวงมาลัยที่ยายจะไปถวายแก่พระธิดา เมื่อพระธิดาตามพวงมาลัยจมูกก็ยาวออกมา กษัตริย์จึงประกาศว่าถ้าใครสามารถรักษาโรคของพระธิดาได้จะให้แต่งงานกับพระธิดา คนจนจึงนำลูก ใบ ราก เปลือกไม้และกิ่งไม้จากต้นไม้ที่ทำให้จมูกเป็นปกติมาดเป็นผงให้พระธิดาตาม จมูกของพระธิดาก็กลับเป็นปกติ....

(Luhtu U Hla, 1966, p.63)

5. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในสังคมยะไข่

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่พบนิทานที่สะท้อนให้เห็นการใช้ยาเสพติดในสังคมยะไข่จำนวน 6 เรื่อง พบทั้งการดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด ซึ่งนิทานกล่าวถึงการดื่มสุรา ในด้านผลเสียของการดื่มสุราไว้ว่า การดื่มเหล้าเป็นสิ่งที่ไม่ดีทำให้คนขาดสติ คนขี้เหล้าจะมีนิสัยดุร้าย และแสดงกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสม และกล่าวถึงการใช้ยาเสพติดในสังคมยะไข่ นิทานสะท้อนให้เห็นว่า มีการสูบฝิ่นมาตั้งแต่อดีต อีกทั้งกล่าวถึงอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการสูบฝิ่น เช่น กล้องสูบฝิ่น กล้องต่อไฟ เป็นต้น นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นว่า ในอดีตกษัตริย์ยะไข่ออกกฎหมายควบคุมลงโทษผู้ที่สูบฝิ่น ดังจะเห็นได้จากนิทานเรื่อง คนกินไฟ ที่กล่าวถึง เรื่องของคนติดยาวิธีการสูบฝิ่นและบทลงโทษผู้เสพฝิ่นไว้ว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วในเมืองแห่งหนึ่ง มีคนเสพฝิ่น เขาชอบสูบฝิ่นและกินฝิ่น ดังนั้นทุกคนจึงเรียกเขาว่าไอ้เสพฝิ่น ไอ้เสพฝิ่นใช้เวลาของเขาโดยสูบฝิ่นและกินฝิ่น การสูบฝิ่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับเขากษัตริย์ให้เขาเลิกสูบฝิ่น แต่เขาไม่เชื่อฟัง กษัตริย์จึงประกาศว่า ห้ามค้าขายฝิ่นในเมืองและถ้าหากมีใครสูบฝิ่นหรือกินฝิ่นก็จะไล่ออกจากเมือง ดังนั้นในเมืองจึงมีการค้าขายฝิ่นกันน้อยลง แต่ไอ้เสพฝิ่นไม่สามารถเลิกเสพฝิ่นได้จึงหาฝิ่นสูบโดยไม่เกรงกลัวคำสั่งของกษัตริย์ ดังนั้นกษัตริย์จึงให้จับไอ้เสพฝิ่นและไล่จากเมือง ก่อนออกจากเมือง ไอ้เสพฝิ่นขอเสบียงอาหารเป็นอ้อย 1 ลำ นมเปรี้ยว 1 หม้อ น้ำตาลเคี้ยว 1 หม้อ เนย 1 หม้อ และน้ำตาล 1 ถูจากกษัตริย์แล้วออกไปจากเมือง ไอ้เสพฝิ่นถึงเมืองแห่งหนึ่งในตอนดึก และเข้าในเมืองไม่ได้จึงพักที่ศาลาในสุสาน เขาแขวนอ้อย นมเปรี้ยว น้ำตาลเคี้ยวและเนยในแต่ละด้านของศาลา และห้อยถูงน้ำตาลกลางหลังคา เขาเตรียมฟืนอบและกล้องสูบฝิ่น ไฟ กล้องต่อไฟ และฝิ่นเพื่อสูบฝิ่น เขาทำให้ฝิ่นละเอียดแล้วใส่ในปากกล้องสูบฝิ่นและอม

กล้องสุบผืนไ้ นอนเียงกระเท่เร่และต่อไฟด้วยกล้องต่อไฟ แล้วสะกิดกล้องสุบผืนที่กล้องต่อไฟ ควั่นก็ออกมาเรื่อยๆ ในเวลานั้นยักษ์ทั้งหลายจะมากินไอเสผผืน แต่เมื่อเห็นลำดับชั้นตอนที่ไอเสผผืนสุบผืน ยักษ์ทั้งหลายก็พูดกระซิบกันว่ามนุษย์คนนี้มีความสามารถพิเศษ สามารถกินไฟได้ พวกเราไม่น่าจะกินเขาได้เพราะเขาจะสุบเราอย่างสุบไฟ เมื่อไอเสผผืนได้ยินที่ยักษ์กระซิบกัน จึงพูดว่าจะกินทุกอย่างที่อยู่ 4 ด้านของศาลา และจะกินน้ำตาลที่อยู่ข้างบนด้วย ยักษ์ทั้งหลายได้ยินก็ตกใจ และคิดว่าเขาจะกินพระอินทร์ด้วย (ในภาษาเมียนมา คำว่า น้ำตาล และพระอินทร์ ออกเสียงว่า ตะจา เหมือนกัน) ยักษ์ทั้งหลายกลัวไอเสผผืนจึงมอบหม้อทองคำให้ แต่ไอเสผผืนไม่ต้องการหม้อทองคำแต่ผืน ยักษ์ก็ให้ผืนตามที่ไอเสผผืนต้องการ ไอเสผผืนก็ได้สุบผืนสมใจตลอดชีวิต

(Luhtu U Hla, 1963, p.55)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านยะไข่ ได้พบนิทานยะไข่มีบทบาทหน้าที่ในการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่โดยจำแนกได้ 5 ประการคือนิทานที่มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสังคมพุทธศาสนาแบบผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมในสังคมยะไข่มากที่สุดจำนวน 44 เรื่อง สะท้อนให้เห็นว่าแม้ชาวยะไข่จะปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนิกชนอย่างเคร่งครัด แต่ก็ยอมรับความเชื่อแบบดั้งเดิมความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพ ผีบรรพบุรุษ และความเชื่อเกี่ยวกับพืชมงคลและอัมงคล การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพพบรองลงมาจำนวน 43 เรื่อง สะท้อนให้เห็นการประกอบอาชีพของชาวยะไข่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำประมง และตัดไม้ การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมยะไข่พบเป็นอันดับต่อมาจำนวน 24 เรื่อง กล่าวถึงวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ธรรมเนียมการแต่งงานที่ฝ่ายชายเข้าไปอยู่ในบ้านของฝ่ายหญิงหลังแต่งงาน วัฒนธรรมการเล่านิทาน วัฒนธรรมการเล่นจิง การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาและระบบการดูแลสุขภาพโรคในสังคมยะไข่จำนวน 9 เรื่อง ซึ่งสามารถจำแนกระบบการศึกษาในสังคมยะไข่ได้เป็นสองลักษณะ คือ การศึกษาของชนชั้นสูงที่เรียนหนังสือกับครูอาจารย์ และการศึกษาของชาวบ้านผ่านการเรียนในวัดกับพระสงฆ์ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นระบบการดูแลสุขภาพโรคในสังคมยะไข่ที่รักษาโรคต่างๆ ด้วยยาสมุนไพร และยาชาวบ้าน อีกทั้งนิทานพื้นบ้านยะไข่ยังทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในสังคมยะไข่จำนวน 6 เรื่อง นิทานกล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา และการเสพผืนในสังคมยะไข่ที่มีมาตั้งแต่อดีต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านยะไข่ในด้านสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่พบว่านิทานยะไข่มีทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสังคมพุทธศาสนาที่มีการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อเกี่ยวกับพืชมงคลและอัมงคล นิทานยะไข่ทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในสังคมยะไข่ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม อาชีพทำประมง และอาชีพตัดไม้ อีกทั้งนิทานยะไข่ยังมีบทบาทในการบันทึกวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ธรรมเนียมการแต่งงานที่ฝ่ายชายเข้าไปอยู่ในบ้านของฝ่ายหญิงหลังแต่งงาน วัฒนธรรมการเล่านิทาน วัฒนธรรมการเล่นจิง นอกจากนี้ยังบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาและระบบการดูแลสุขภาพโรคในสังคมยะไข่ และข้อสุดท้ายนิทานพื้นบ้านยะไข่ทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในสังคมยะไข่ ดังที่ U Min Naing (1965, p.78) กล่าวได้ว่า ในนิทานพื้นบ้านของชาวยะไข่สะท้อนให้เห็นสังคมยะไข่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยิ่งใหญ่และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นของตัวเอง การประกอบอาชีพและวิถีชีวิตของยะไข่ เพราะวานิทานยะไข่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจากการดำรงชีวิตของชาวยะไข่ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของยะไข่” นอกจากนั้น นิทานพื้นบ้านยะไข่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่

ของชาวยะไข่ในอดีตได้เป็นอย่างดี จึงมีบทบาทหน้าที่ในการบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวยะไข่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Na Thalang (2014, p.368) กล่าวว่า “ข้อมูลทางคติชน เช่น นิทาน หรือ เพลงพื้นบ้านมีบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา อบรมสั่งสอน ระเบียบสังคมและจริยธรรม และพฤติกรรมที่สังคมยอมรับไว้” นอกจากนั้นทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญให้คนรุ่นหลังได้ทราบเรื่องราวของบรรพบุรุษ และบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับชาวยะไข่ได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านชาวยะไข่พบว่า นอกจากนิทานจะทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงใจแก่ผู้อ่านแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการบันทึกสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของผู้คน ณ ช่วงเวลานั้น กล่าวได้ว่า นิทานทำหน้าที่เป็นหลักฐานสำคัญให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนนอกเหนือจากการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ด้วยความสำคัญของนิทานดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษานิทานพื้นบ้านของชนชาติอื่นๆ ในด้านบทบาทหน้าที่ในการบันทึกสภาพสังคมและความเป็นอยู่ เพื่อทำความเข้าใจสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของผู้คนที่สะท้อนผ่านนิทานที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มชน นอกเหนือจากการศึกษาผ่านประวัติศาสตร์

References

- Attagara, K. (1976). **Folklore**. Bangkok : Department of Teacher Training.
- Burmese Socialist Party. (1985). **Burma**. Yangon : Socialist Party Press.
- Kyi Kyi Win. (1998). **The study of Rakhine Folktales from the Literature point of view**. Myanmar : University of Yangon.
- Luhtu U Hla. (1963). **Rakhine Folktales 1**. Mandalay : KyiPwarGyi Press.
- _____. (1964). **Rakhine Folktales 2**. Mandalay : KyiPwarGyi Press.
- _____. (1966). **Rakhine Folktales 3**. Mandalay : KyiPwarGyi Press.
- _____. (1968). **Rakhine Folktales 4**. Mandalay : KyiPwarGyi Press.
- Ministry of Culture and Religion. (2015). **Culture and Tradition of Ethnic Groups in Myanmar**. Yangon, Myanmar : Ministry of Culture and Religion.
- Na Thalang, S. (2014). **Folklore Methodology in the analysis of myths-folk tales**. Bangkok : Chula Press.
- Nimmanhaemin, P. (2008). **The Studies of Folktale**. Bangkok : Textbook project of Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Niyomtham, O. (2010). **The translation of Myanmar country documents : urban history and geography**. Phisanulok : TharakunThai Press.
- Niyomtham, W. & Niyomtham, O. (2008). **Learn about Burmese Society and Culture**. Phisanulok : TharakunThai Press.
- Rakhine State Coucil. (1985). **History of Rakhine State**. Sittway : Rakhine State Coucil Press.
- Sangkaphanthanon, L. (2009). **The Function of Lao Folktales**. Phisanulok : Naresuan University.
- San Kay Thi Aung. (2010). **The study of Rakhine Folk Songs**. Myanmar : University of Yangon.
- Swe Ou Khaing. (2007). **The study of Rakhine proverbs**. Myanmar : University of Yangon.
- U Min Naing. (1965). **Rakhine Folktales**. Myanmar : SarpayLawka printing.